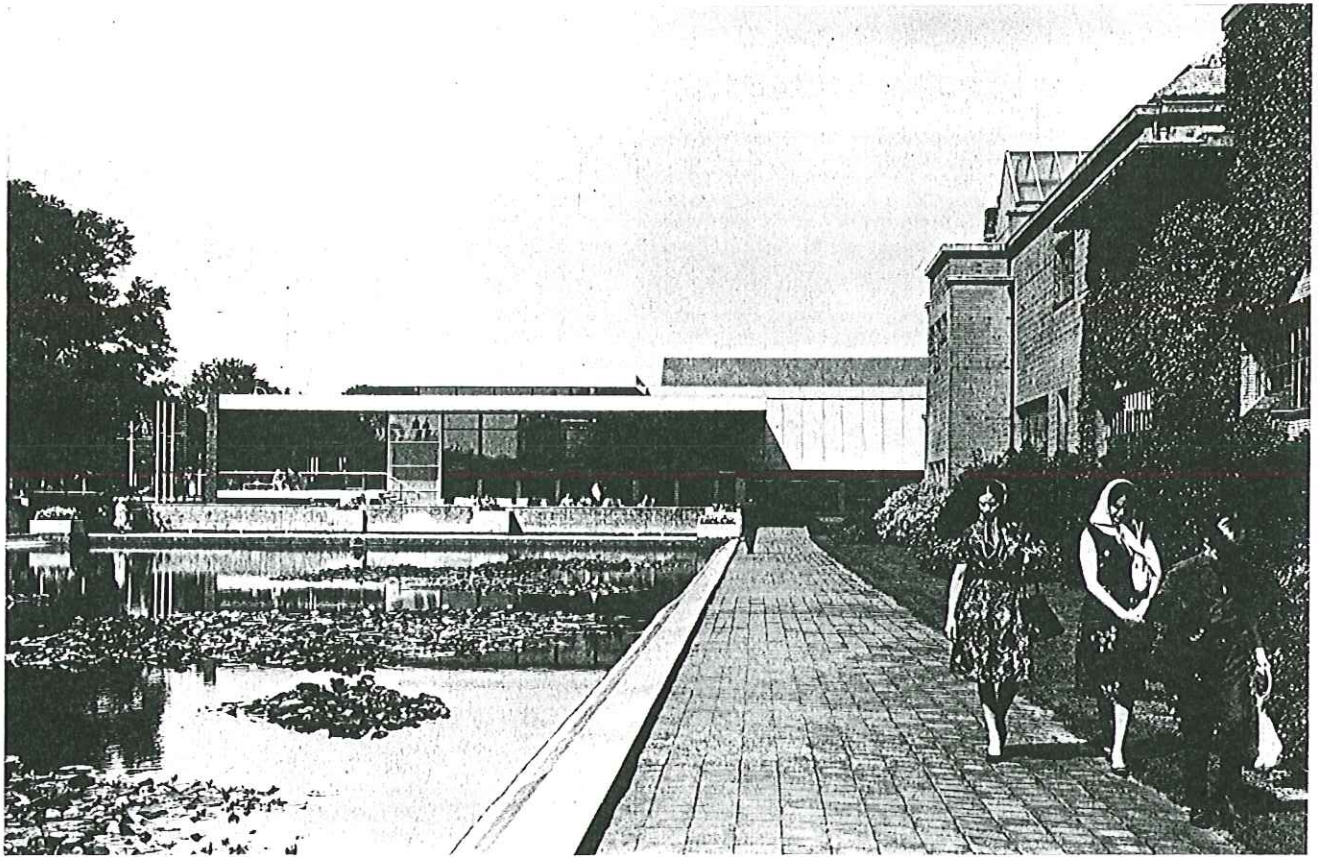

Uitbreiding van het Haagse Gemeentemuseum

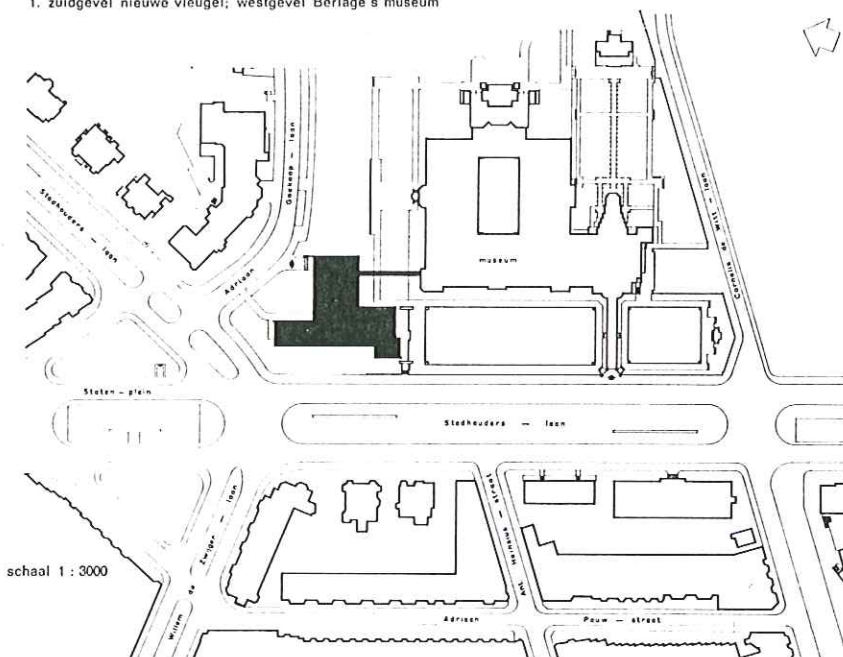
Architecten: S.J. Schamhart en J.F. Heijligers

Colshuvel 30 2517

~~Stadshoofd van 1941~~

1. zuidgevel nieuwe vleugel; westgevel Berlage's museum

schaal 1 : 3000

18 | 362

Het Haagse Gemeentemuseum heeft in de afgelopen jaren de tentoonstellingen tot een zeer belangrijk onderdeel van zijn activiteiten gemaakt. Hierdoor werd het steeds moeilijker, de eigen collecties tot hun recht te doen komen. Wilde men de in de loop der jaren gegroeide verzamelingen permanent en voor een toenemend aantal geïnteresseerden tentoonstellen en tegelijkertijd voortgaan met tijdelijke expositieën, dan lag het voor de hand een uitbreiding te ondernemen en die voor de tijdelijke expositieën te bestemmen.

Dr. P. H. Berlage had in het oorspronkelijke plan voor dit, in 1935 tot stand gekomen, museum uitbreidingsmogelijkheden aangegeven door middel van een toevoeging van zalen als de bestaande aan de beide museumvleugels, en wel in de buurt van het ketelhuis. Voor het thans gestelde doel leek die oplossing niet goed bruikbaar.

Bij bestudering van de gehele stedenbouwkundige opzet van een wat groter gebied om het Gemeentemuseum bleek al spoedig dat, indien men voor de toekomst de grootst mogelijke vrijheid zou willen behouden, het tentoonstellingsgebouw aan het Statenplein zou moeten worden gesitueerd.

Men kan zich voorstellen hoe verheugd wij waren een kant en klaar voorstel tot verbetering van het wegenkruispunt Willem de Zwijgerlaan-Stad-

BW 1962

houderslaan te vinden waardoor het ter beschikking komende terrein aanzienlijk vergroot werd. Verdere aantrekkelijke gegevens, waarmee wij bij het ontwerp rekening hadden te houden, waren: het restant van een duintje en de aanwezigheid der prachtige vijvers, met aan de tweede vijver de belangrijkste gevel van het bestaande museum. Voor een gebouw dat bestemd is voor wisselende tentoonstellingen — dus voor schilderijen, plastieken, foto's en wat al niet — van niet vaststaande omvang was geen exactbouwprogramma samen te stellen. Eigenlijk kwam hierbij iets naar voren dat wij reeds wisten, namelijk dat het duidelijke en exacte programma zoals men het voor zijn werken opstelt van weinig betekenis is omdat — en dat geldt met name voor grotere werken — tijdens de bouw en ook na de voltooiing ervan — het programma verandert. Vaak leidt dit tot verbouwingen onmiddellijk na de opening.

Wij kwamen tot een complex van verschillende ruimten, die met variaties in hoogte en breedte en op verschillende niveaus gelegen met elkaar zijn verbonden. Een crèche in de buurt van de entree, een rustige koffiekamer tevens leeskamer met een heerlijk uitzicht, een prentenkabinet, een studiezaal, de nodige kantoorruimten voor de staf van het museum en de pedagogische afdeling werden eveneens in het bouwprogramma opgenomen. Bij de studiezaal was een bibliotheek nodig, verder was behoefte aan een expeditieruimte en een werkplaats. Een luchtbehandelingsinstallatie was vereist ten einde het vochtgehalte van de lucht in het gebouw constant te houden.

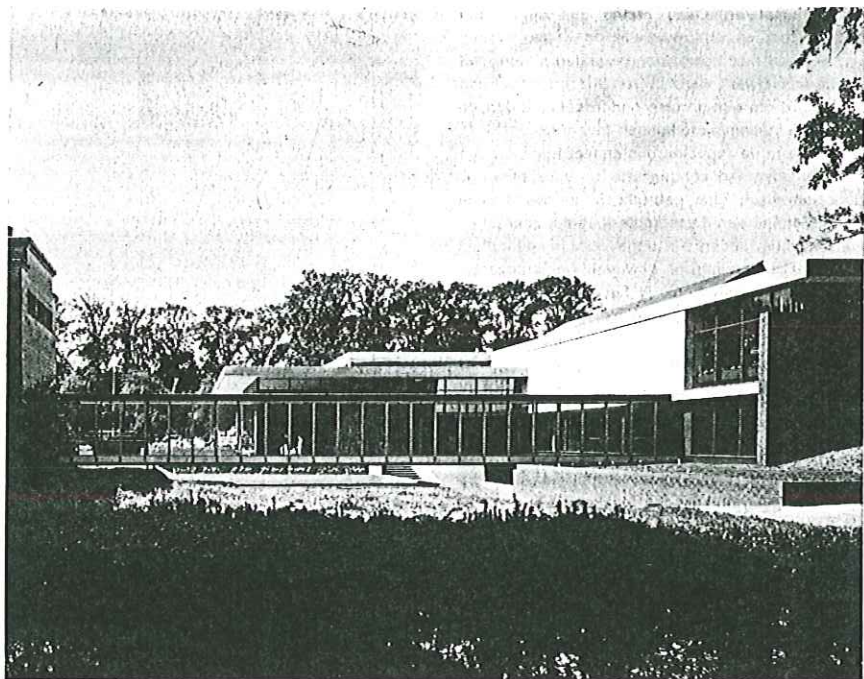
Iedereen was het er over eens, dat de hoofdingang tot het museumcomplex zo duidelijk is aangegeven, dat hij ook voor de uitbreiding moest dienen, zij het dan dat daarenboven een aparte eigen ingang gewenst was.

Het museum van Berlage was opgezet op een moduul van 1.10 m. Indien de twee gebouwen iets met elkaar te maken moesten krijgen, zou dit gevonden moeten worden in de maten en de kleur. Al spoedig besloten wij daarom, op ons geheel maagdelijke papier een raster van 1.10 m aan te brengen. Wij hebben er onze moeite mee gehad maar toch hebben wij, naar ik meen, de bestaande vijvermuur — nu als afsluiting van het terras — er goed door in het plan kunnen opnemen. Ook de plaatsing van de verbindingsgang en eigenlijk alle maten — niet alleen die in de buurt van het oude gebouw — kregen met de maten van het bestaande museum te maken.

Voor een deel van de fundering werden, ook hier in dit duinterrein, palen geslagen. Geen paalondersteuning waren nodig voor de eigenlijke kelder en expeditieruimten; fundering op staal was voldoende. In de grote zalen, waar een vrij lage dakconstructie zonder ondersteuning gewenst was, werd met staal geconstrueerd. De overige constructies en de diverse vloeren zijn uitgevoerd in gewapend beton. De stalen kolommen zijn vrij gehouden van de gemetselde buitenwanden en verdwenen achter de binnenbekleding. Daar waar de dichte wanden niet tot het plafond doorgaan zijn de stalen kolommen vrij van de wanden in de ruimte geplaatst.

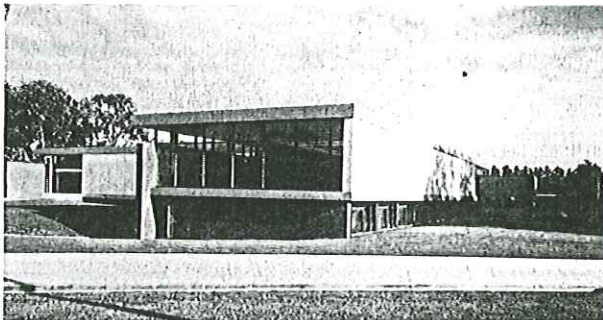
Onder de stalen balken in het plafond bleef voldoende ruimte om een verlaagd systeemplafond aan te brengen, waarin wisselend dichte platen en glasplaten konden worden aangebracht. Ook de fluorescentie-armaturen en de platen waarin spotlights zijn opgenomen konden in dit plafond — waarvan de basismaten 55 x 165 cm zijn — worden aangebracht. Het plafond is hierdoor volledig verwisselbaar.

De gevels zijn gedeeltelijk bekleed met Waldinger

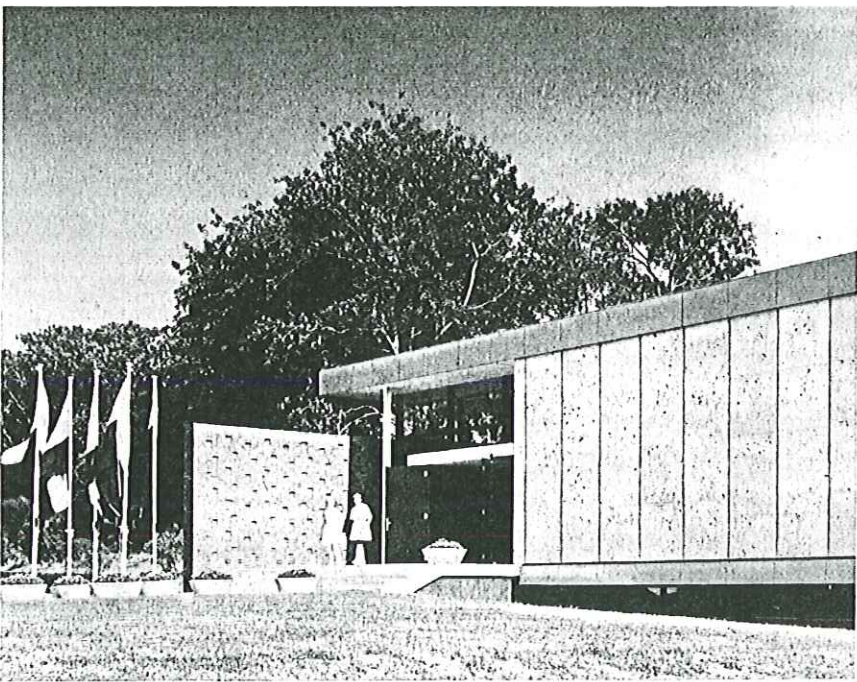
2

2. galerij tussen oude en nieuwe gedeelte in westelijke richting gezien

3

3. noord- en westgevel; links de entree

4

4. ingang aan de Adriaan Goedkooplaan

natuursteenplaten. Deze platen zijn opgesloten tussen vloer en dak, waarvan de kopse kanten zijn bekleed met geëmailleerde stalen platen. Het bruine metselwerk werd in een bijzonder verband uitgevoerd om een grotere onderdeelmaat dan de eigenlijke steenmaat te kunnen invoeren.

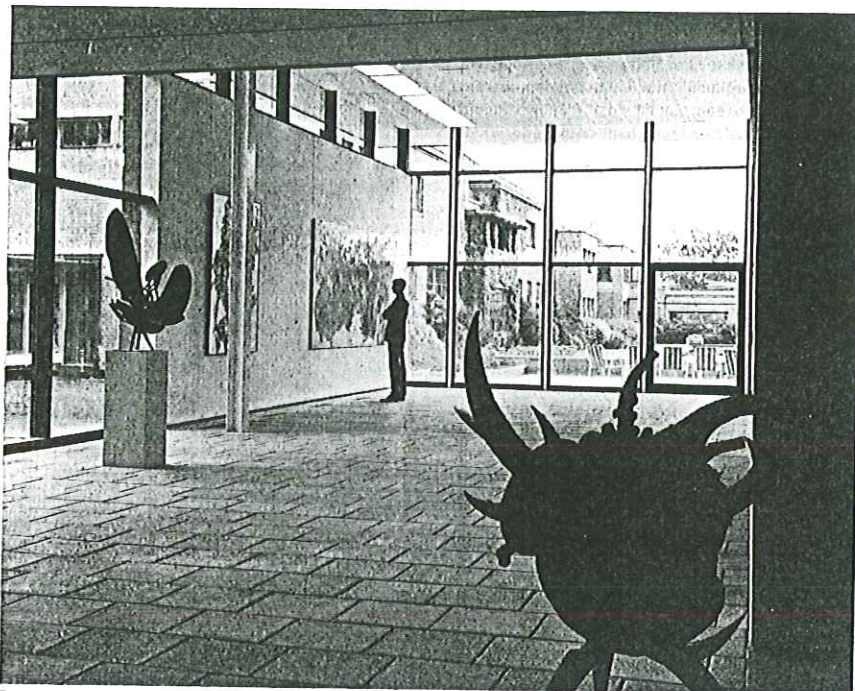
Ten einde in de expositieruimten met hun vrij hoge vochtigheidsgraad condensatie te voorkomen is daar thermisch glas gebruikt. In de wanden en het plafond is een dampdichte laag aangebracht. De expositiewanden zijn uitgevoerd in spaanplaat waarover een zeer grof geweven bekledingsstof is gespannen. Hierdoor is het mogelijk zonder zichtbare beschadiging spijkers in deze wanden te slaan. Voor het ophangen van grote doeken zijn in de hoek van wand en plafond schilderijrails aangebracht.

De vloeren van de bovenzalen zijn afgewerkt met klein parket van peroba de campos. De vloer van de aan het terras grenzende zaal is belegd met betonplaten met een veredeld oppervlak. De vloeren van ingang en rust- en leeshoek zijn, evenals de trapschilden, van terazzo. De verbindinggang is belegd met dubletta. Het prentenkabinet heeft een dublanvilt tapijt, voor het overige hebben de nieuwe ruimten een vloerbedekking van linoleum. De houten traptreden zijn met bruin p.v.c. bekleed. De trapleuningen zijn van gebeitst iepenhout. Alle buitenkozijnen, binnenpuien en de houten wand van de beeldenzaal zijn van oregon pine. De buitenkozijnen en binnenpuien zijn tweemaal behandeld met oboleum.

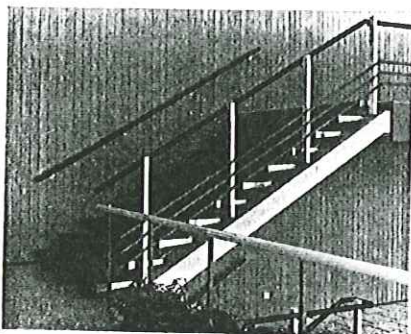
De binnenwanden die voor expositie gebruikt kunnen worden, hebben een oppervlakte van 950 m².

Maten en getallen:

Ontwerpjaraar 1961; bouwjaar 1961/1962; bebouwd oppervlak 1750 m²; vloeroppervlak 3600 m²; inhoud 14.200 m³; prijs per kubieke meter zonder installatie f 67,—; prijs per kubieke meter met installatie f 99,—; totale bouwkosten zonder installatie f 950.000,—; installatiekosten f 450.000,—.

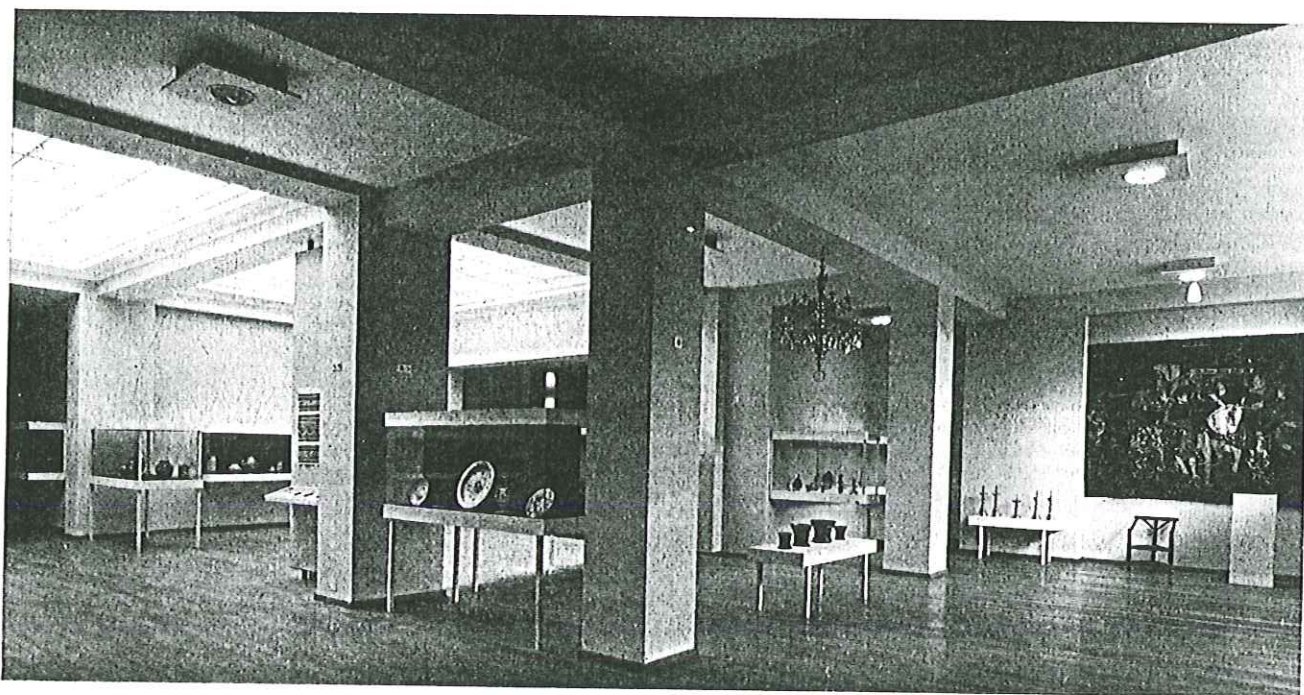
5

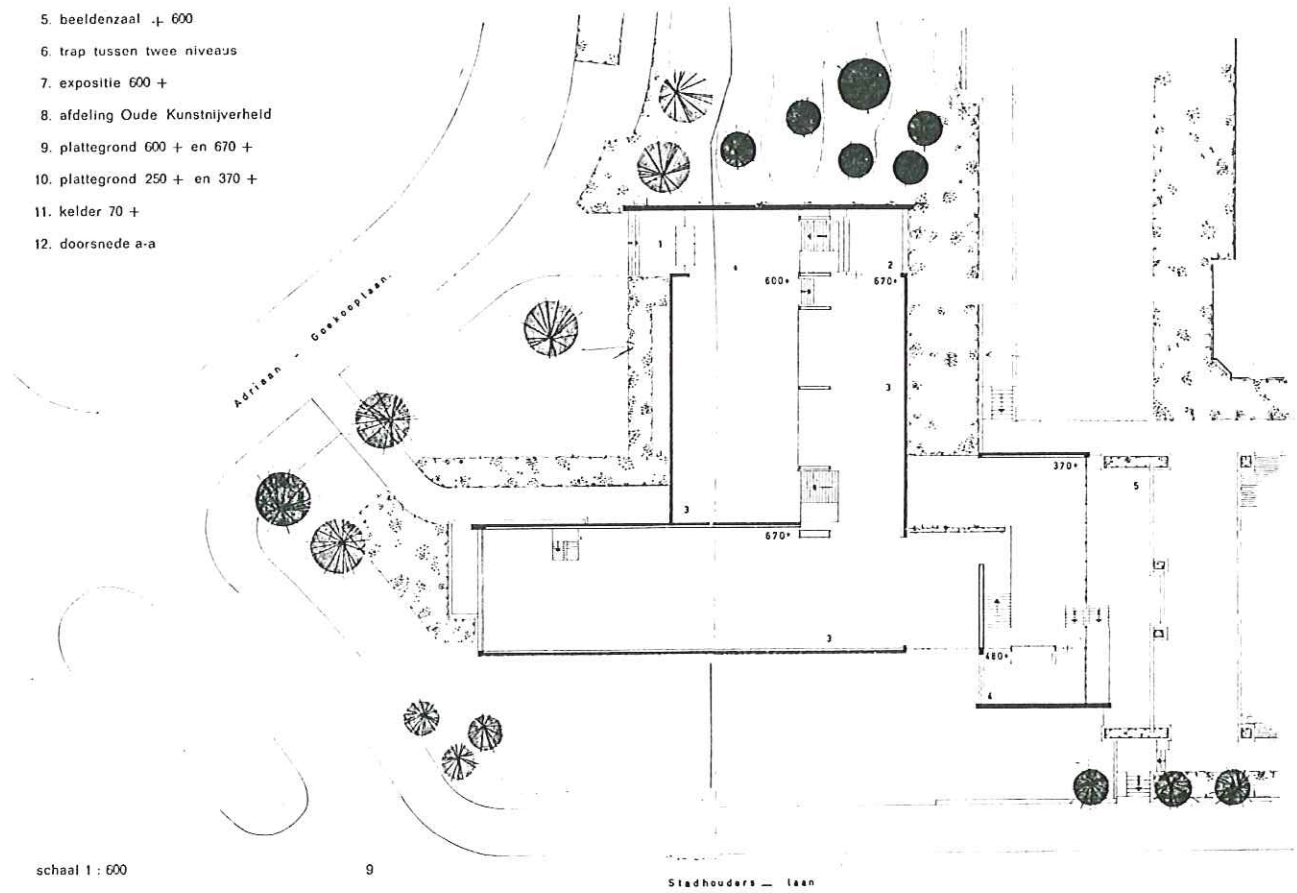
6

7

- 5. beeldenzaal + 600
- 6. trap tussen twee niveaus
- 7. expositie 600 +
- 8. afdeling Oude Kunstnijverheid
- 9. plattegrond 600 + en 670 +
- 10. plattegrond 250 + en 370 +
- 11. kelder 70 +
- 12. doorsnede a-a

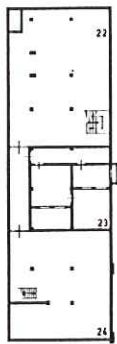

schaal 1 : 600

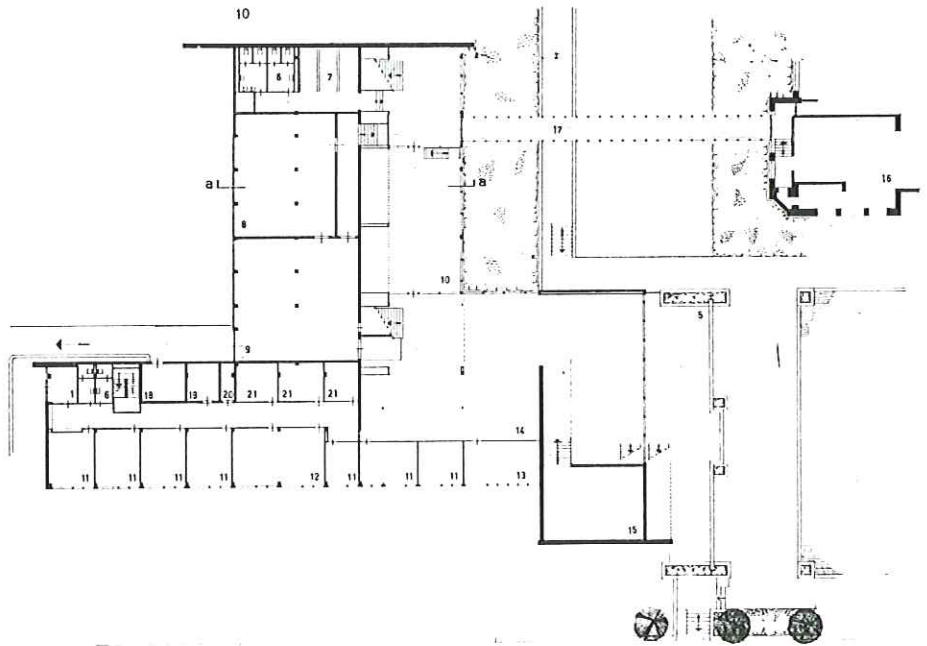
9

Stadhouders - laan

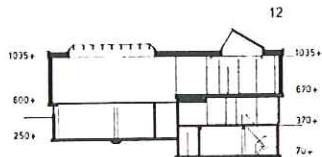
- 1. entree
- 2. kinderwerklokaal
- 3. expositieruimte
- 4. rust- en leeshoek
- 5. buitenterras
- 6. toilet
- 7. garderobe
- 8. werkplaats
- 9. expeditie
- 10. bibliotheek
- 11. werkkamer
- 12. leslokaal
- 13. vergaderkamer
- 14. prentenkabinet
- 15. projectieruimte
- 16. bestaande museum
- 17. verbindingsgang
- 18. hoogspanningsruimte
- 19. laagspanningsruimte
- 20. noodstroomvoorziening
- 21. berging
- 22. depot bibliotheek
- 23. luchtbehandeling
- 24. depot expeditie

11

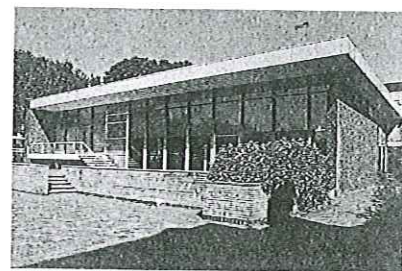
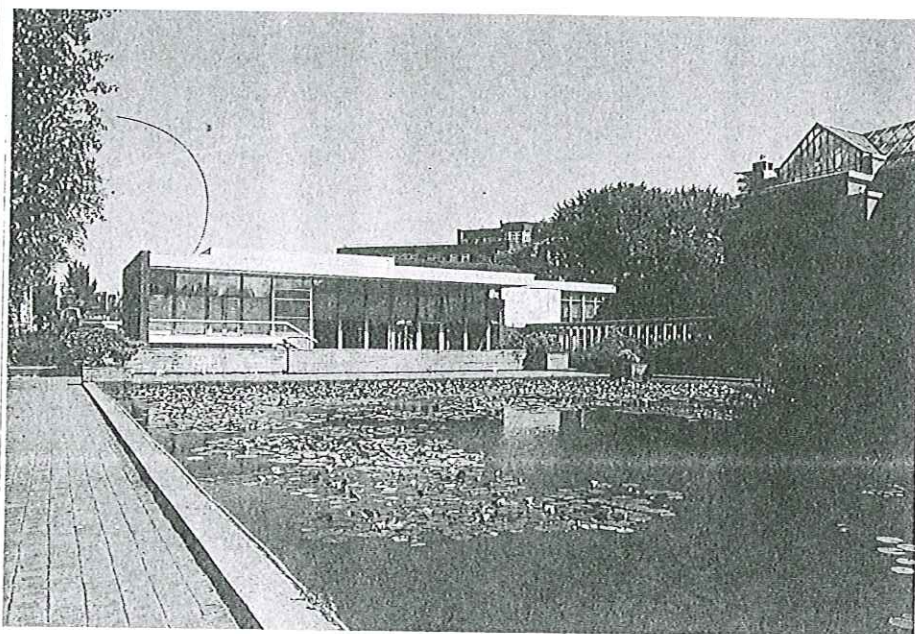
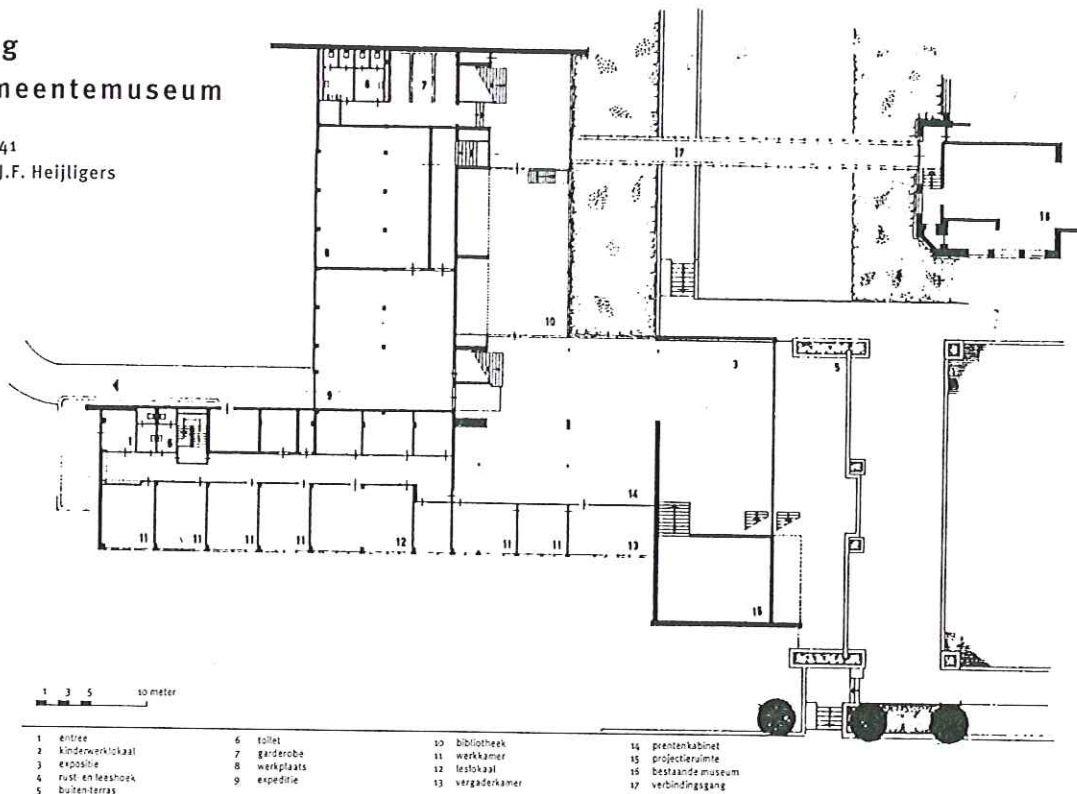
10

12

Uitbreiding Haags Gemeentemuseum

Stadhouderslaan 41
Sj. Schamhart, J.F. Heijligers
1961-1962

Een uitbreiding van het Haags Gemeentemuseum werd noodzakelijk geacht omdat door ruimtegebrek en vele wisselende exposities de vaste collectie onvoldoende getoond kon worden. Het ontwerp moest allereerst eigentijds zijn, maar ook in harmonie met het museum van Berlage. Daarnaast was de ligging aan de vijver een gegeven en de bereikbaarheid vanuit het museum moest logisch en gemakkelijk zijn.

Nadat de architecten de stedenbouwkundige situatie aan een analyse hadden onderworpen, kwamen zij tot de conclusie dat de juiste plaats voor de nieuwe vleugel op en tegen een duin was aan het eind van de vijver. De architecten hebben gekeken naar het metselverband van Berlages gebouw (twee liggende en twee kopse stenen) en de gemetselde muren

opgetrokken met paars/bruine mangaansteen. De overige buitenmuren zijn met Waldinger natuursteenplaten bekleed, die de eigenschap hebben te vergrijzen. De vleugel heeft een dubbele vaste beglazing. De binnenwanden van de vleugel bestaan uit spaanplaat die is bekleed met stof met grove mazen. De gedachte daarbij was dat als er spijkers in bevestigd zouden worden, de beschadiging nauwelijks zichtbaar zou zijn.

De vleugel heeft verschillende ruimten, variërend in hoogte en breedte die op verschillende niveaus met elkaar in verbinding staan. Onder de stalen balken van het plafond bevindt zich een verlaagd systeemplafond, hierin kunnen - afwisselend - dichte- en glasplaten worden bevestigd. Tevens zijn in het plafond fluorescentie-armaturen aange-

bracht. Het plafond is compleet verwisselbaar. Voor de vloeren in het complex zijn verschillende materialen gebruikt, zoals klein parket van peroba de campos, betonplaten met een veredeld oppervlak, terazzo, dubletta, dublavintapijt en linoleum. Het materiaal van de kozijnen, binnenpien en houten wanden is van oregon pine. De trapleuningen zijn van gebeitst iepenhout.

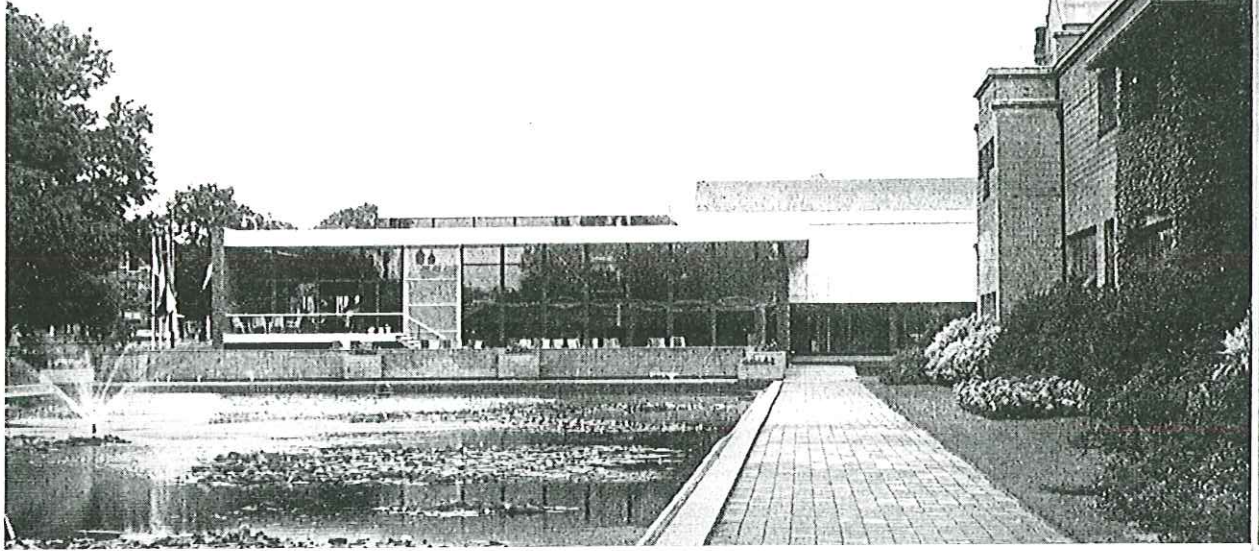
Literatuur

• L.A. Labryère, 'Tentoonstellingsgebouw bij het Haagse Gemeentemuseum. Architecten: Sj. Schamhart en J.F. Heijligers', *Bouw jrg.* 18 (12 januari 1963) nr. 2, pp. 30-36.

Summary

As the Haags Gemeentemuseum (Municipal Museum of the Hague) lacked room to exhibit the regular collection, expansion was necessary. The architects had to make a design which was not only contemporary but also in harmony with H.P. Berlage's building. The brickwork bonds have been constructed in the same manner as in Berlage's building (two lying, two on end). The other outer walls have been clad with Waldinger stone. The rooms situated in the wings vary in size and are interlinked on different levels. The floors are made of different materials.

2517

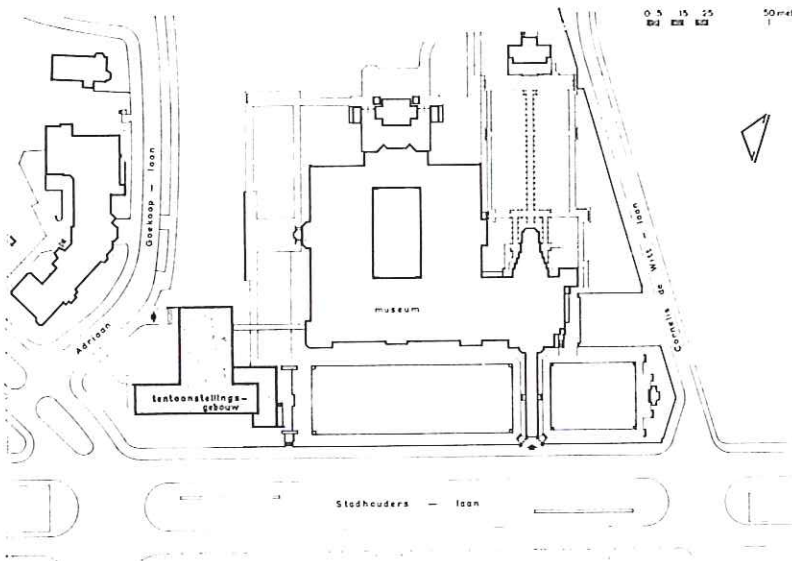

Zuidgevel. Rechts het gemeentemuseum.

Tentoonstellingsgebouw bij het Haagse Gemeentemuseum

architecten: Sj. Schamhart en J. F. Heijligers

Situatie, 1 : 2500.

30

Toelichting door L. A. Labruyère:

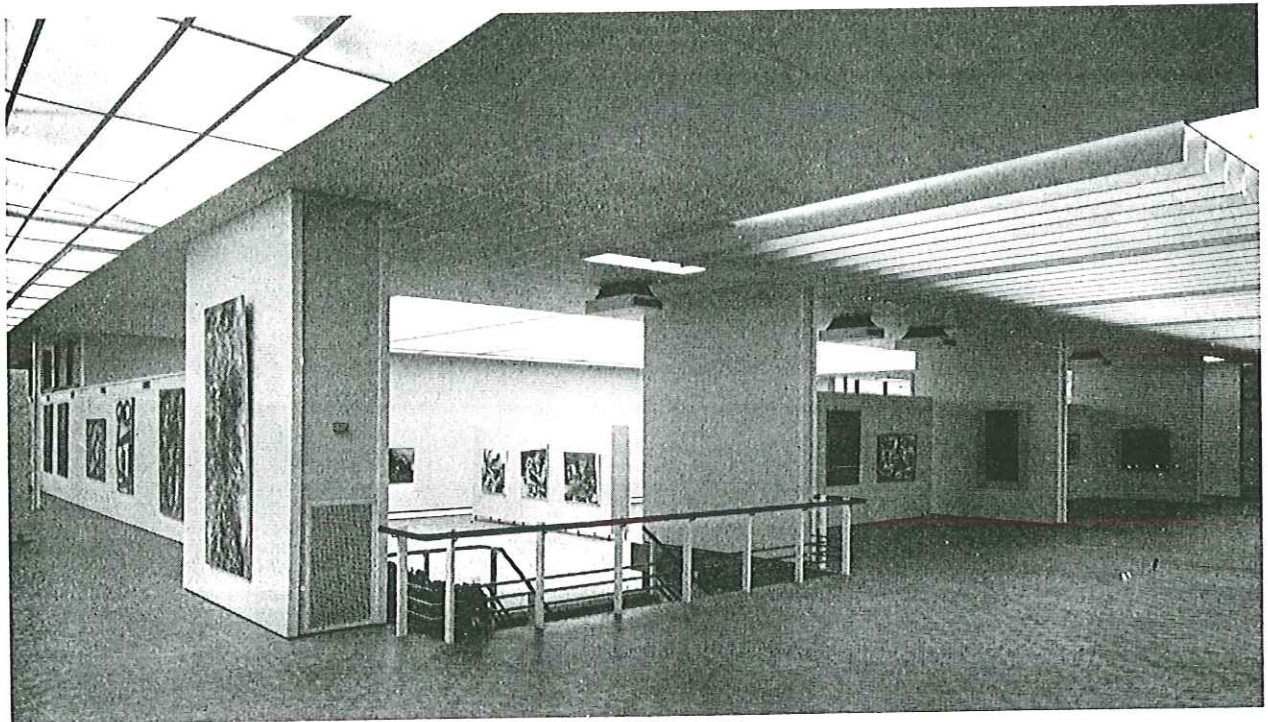
Nadat op 29 augustus 1961 de eerste paal was
 dit tentoonstellingsgebouw werd geslagen, ko-
 den wij op 4 juli 1962 de feestelijke openin-
 ervan meemaken.

Deze uitbreiding van het Haagse Gemeentemuseum,
 gesitueerd aan het Statenplein, is het
 hoofdzak bestemd voor het wisselend ex-
 seren van collecties schilderijen, plastieken
 foto's.

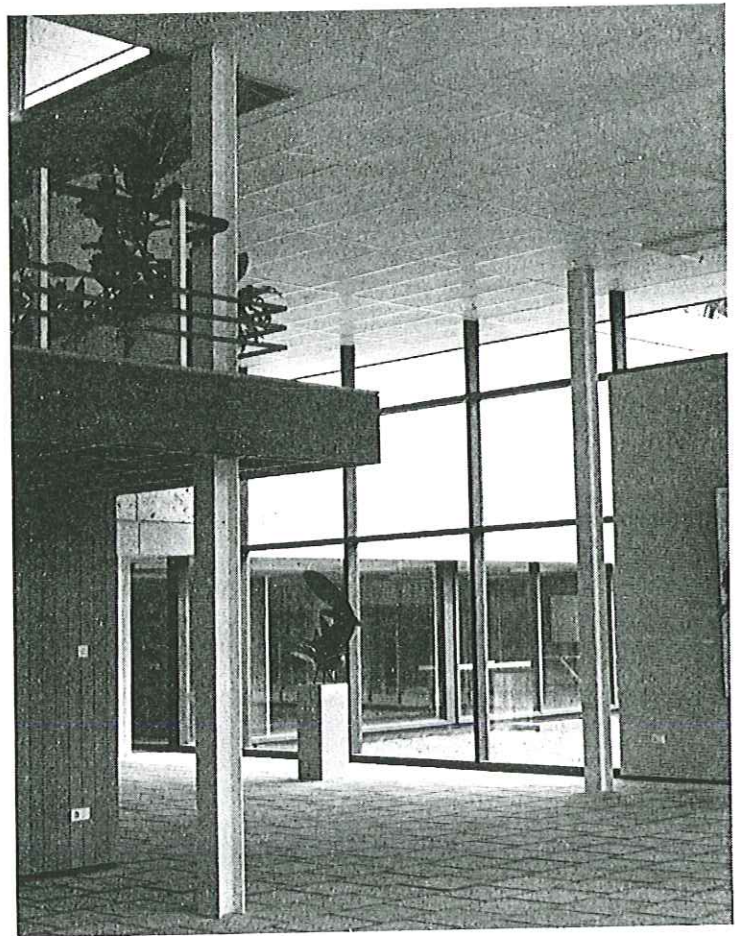
In het gebouw zijn verder nog ondergebracht
 de pedagogische afdeling, een werklokaal voor
 kinderen, een studiezaal met bibliotheek en
 rustpunt tijdens tentoonstellingsbezoek en
 en leeshoek, met een buitenterras aan de
 van de twee vijvers, voor het in 1935 vol-
 ontwerp van dr. H. P. Berlage gebouwd
 museum.

Voor stafleden van het museum werden in
 onderbouw, aan de zijde van de Stadhouders-
 bureauruimten geprojecteerd.

Het tentoonstellingsgebouw is gebouwd op
 zelfde moduul als het museum van Berlage,
 1,10 m, waardoor het ten aanzien van de
 een bepaald verband heeft gekregen met
 museum.

Expositieruimte 670+.

Beeldenzaal.

emuseum

nyère:

e eerste paal voor.
rd geslagen, kon-
feestelijke opening

laagse Gemeente-
Statenplein, is in
t wisselend expo-
nen, plasticen en

nog ondergebracht
a werklokaal voor
bibliotheek en als
gsbezoek een rust-
ras aan de grootste
et in 1935 volgens
Berlage gebouwde

emuseum werden in de
de Stadhouderslaan,

s gebouwd op de
m van Berlage, nl.
n zien van de maten
gekregen met het

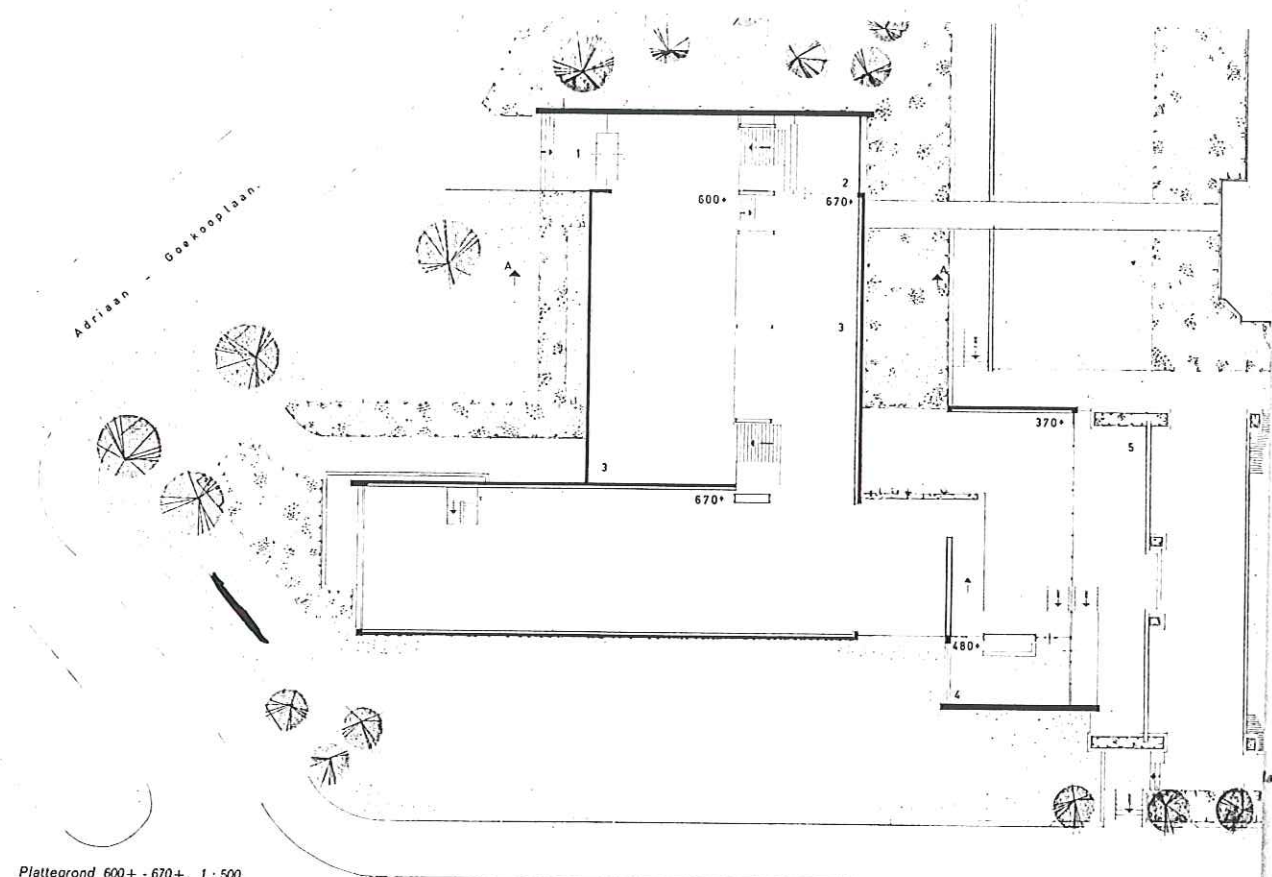
Voor het niet onderkelderde gedeelte is een paalfundering toegepast. De expositieruimten hebben een staalskelet, terwijl voor de overige constructies, alsmede voor de vloeren, van gewapend beton gebruik is gemaakt.

De gemetselde buitenwanden, die doorgaan tot het plafond, zijn vrijgehouden van de stalen kolommen. Deze kolommen worden aan het gezicht onttrokken door een binnenbekleding van de wanden.

Bij wanden waar bovenlichten gewenst waren, zijn de stalen kolommen vóór de wandbekleding vrij in de ruimte geplaatst.

De constructie van het dak is een houten balklaag, voorzien van de nodige isolatie. In het dak zijn grote openingen, afgedekt met lichtkappen en een shed. De grote expositieruimten hebben een verlaagd plafond, bestaande uit zodanig opgehangen metalen profielen, dat een roosterwerk ontstond waarvan de maten h.o.h. 165 cm x 55 cm bedragen.

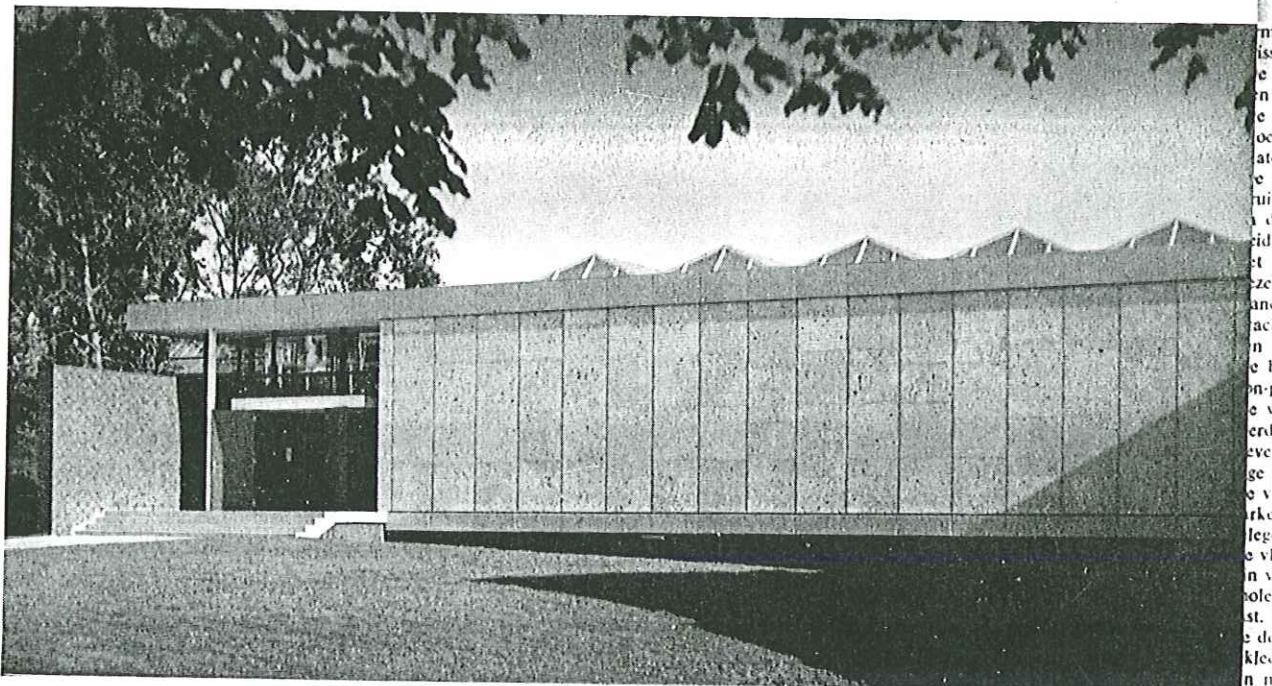
In de roostervakken zijn onder de lichtkappen glasplaten gelegd voor daglichttoetreding. Ook de fluorescentie-armaturen konden in deze vakken worden geplaatst. In de overige vakken zijn isontexplaten gelegd. De mogelijkheid blijft om

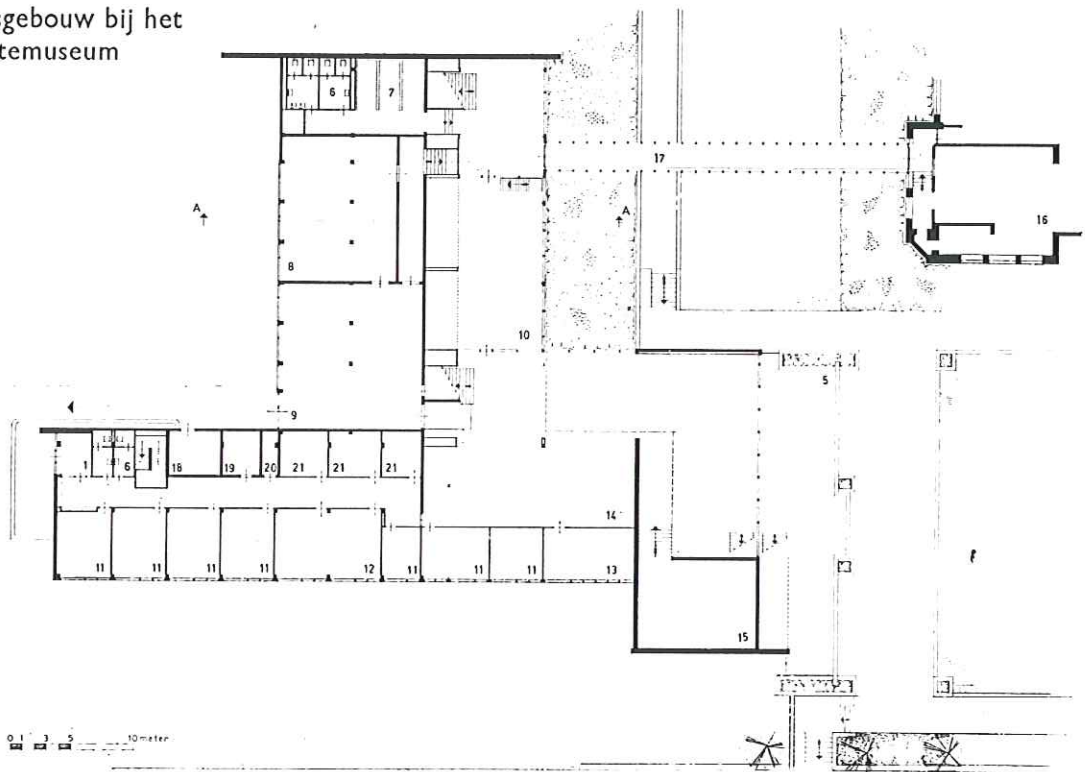
Plattegrond 600+ - 670+, 1:500.

Stadhouders - laan

Ingang aan de Adriaan Goekooplaan.

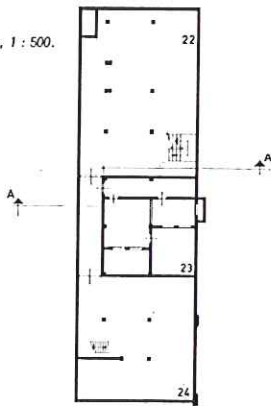

Tentoonstellingsgebouw bij het Haagse Gemeentemuseum

Plattegrond 370+, 1:500.

Plattegrond 70+, 1:500.

LEGENDA BIJ DE PLATTEGRONDEN

1. entree
2. kinderwerklokaal
3. expositieruimte
4. rust- en leeshoek
5. buitenterras
6. toilet
7. garderobe
8. werkplaats
9. expeditie
10. bibliotheek
11. werkkamer
12. leslokaal
13. vergaderkamer
14. prentenkabinet
15. projectieruimte
16. bestaande museum
17. verbindingsgang
18. hoogspanningsruimte
19. laagspanningsruimte
20. noodstroomvoorziening
21. berging
22. depot bibliotheek
23. luchtbehandeling
24. depot expeditie

armaturen, glas- en isontexplatten onderling te wisselen.

De gevels zijn voor een gedeelte voorzien van een bekleding van Waldinger natuursteenplaten. De dakranden en de in het zicht komende vloerranden zijn bekleed met geëmailleerd stalen platen.

De gemetselde gevels zijn uitgevoerd in een bruine steen, in bijzonder verband gemetseld.

In de expositieruimten is een vrij hoge vochtigheidsgraad nodig. Teneinde hier condensatie op het glas te voorkomen, zijn de buitenpuien van deze ruimten voorzien van polyglas, terwijl in wanden en dak een dampdichte laag is aangebracht. De daklichten en sheds zijn voorzien van een dubbele draadglasbeglazing.

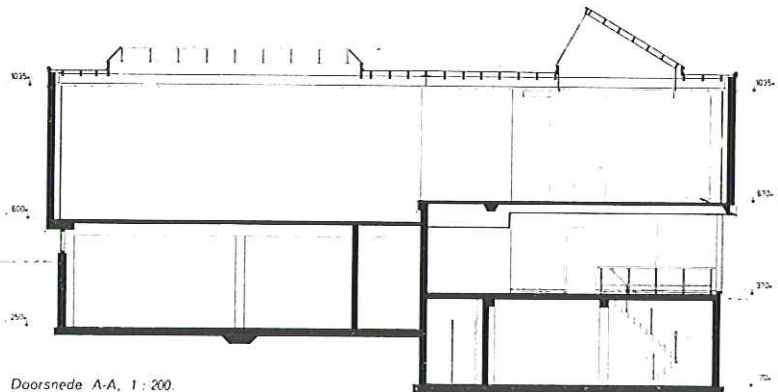
De buitenkozijnen en binnenpuien zijn van oron-pine, dat behandeld werd met buitenbeits.

De wanden van de expositieruimten zijn betimmerd met spaanderplaat, waarover een grof geweven stof is aangebracht teneinde op eenvoudige wijze schilderijen te kunnen ophangen.

De vloeren van de bovenzalen zijn voorzien van parket, terwijl de vloer van de beeldenzaal is belegd met betegels met veredelde toplaag.

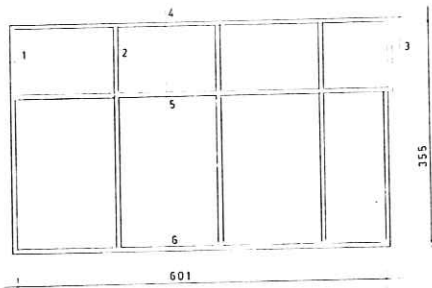
De vloeren van de entree en de rust- en leeshoek zijn van terrazzo. Voor de overige ruimten werd mozaïek of dubletta als vloerbedekking toegepast.

De door middel van consoles op de met terrazzo beklede trappschilden bevestigde houten treden zijn met bruin plastic bekleed.

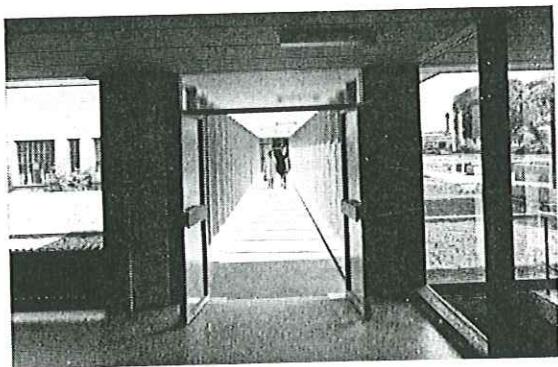
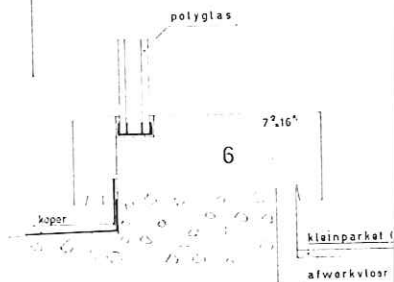
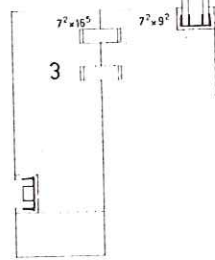
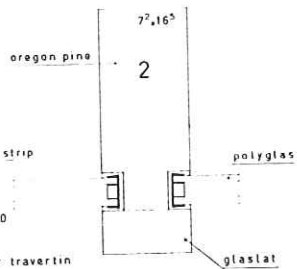
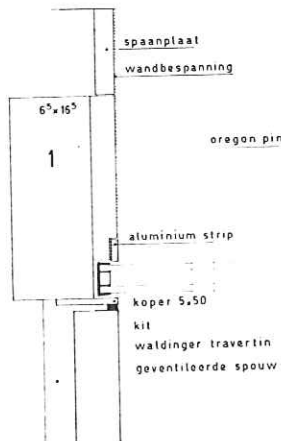
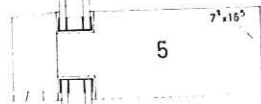
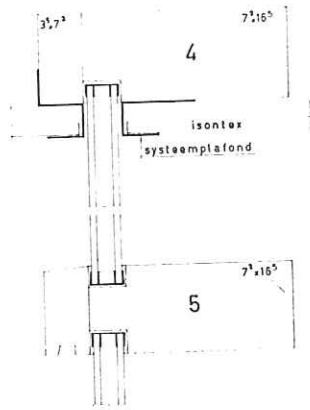

Doorsnede A-A, 1:200.

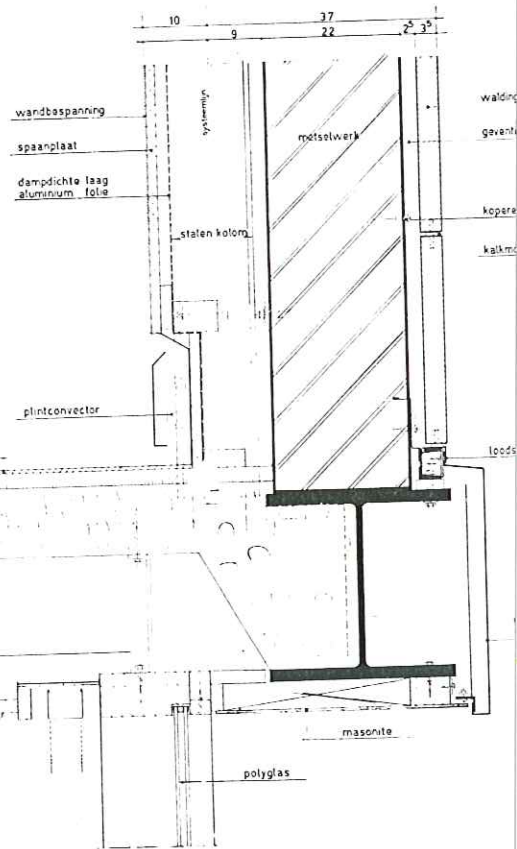
Tentoonstellingsgebouw bij het Haagse Gemeentemuseum

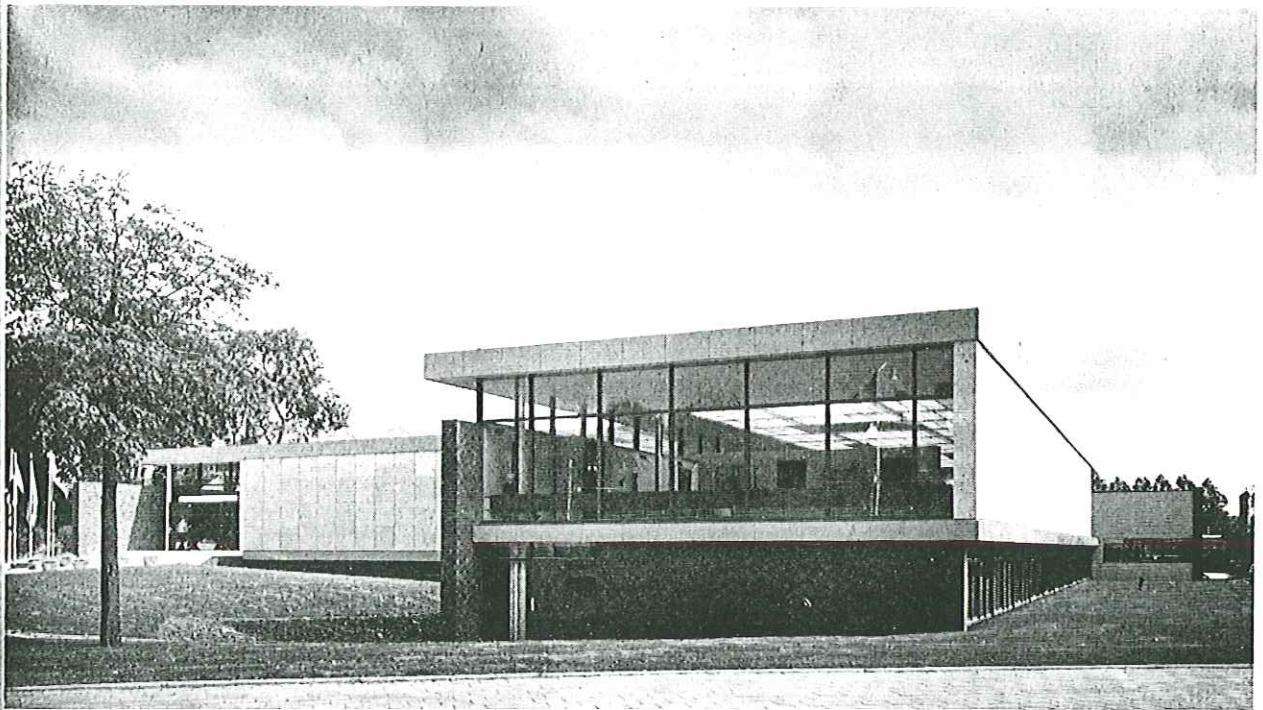
Details buitenpuien, 1:100 en 1:5.

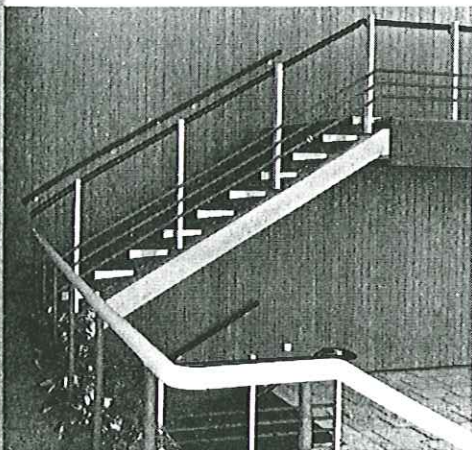
Doorkijk verbindingsgang uit tentoonstellingsgebouw.

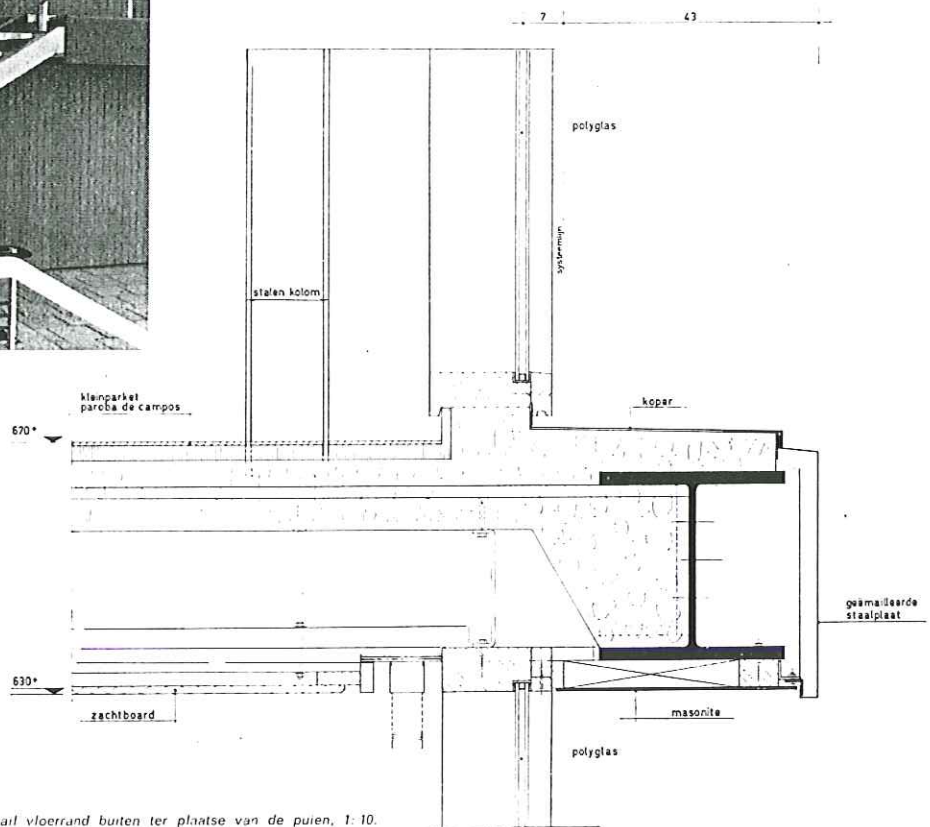
Detail vloerrand buiten, 1:10.

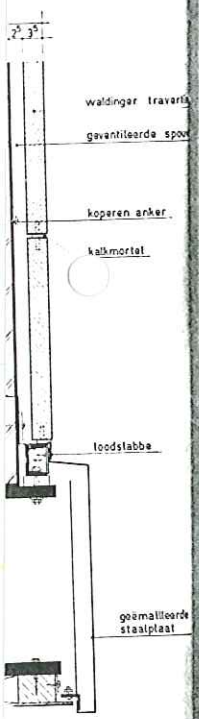
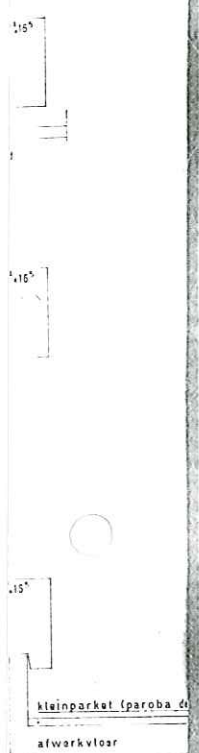
Aanzicht noordgevels.

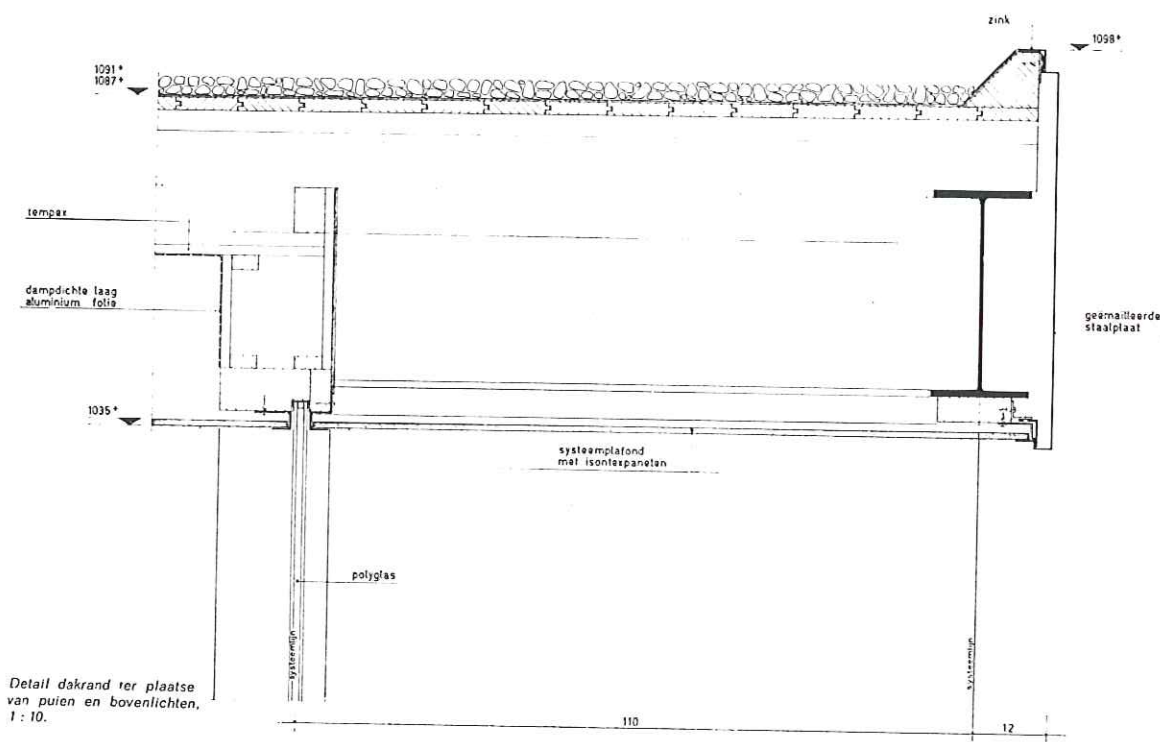
Detail trap.

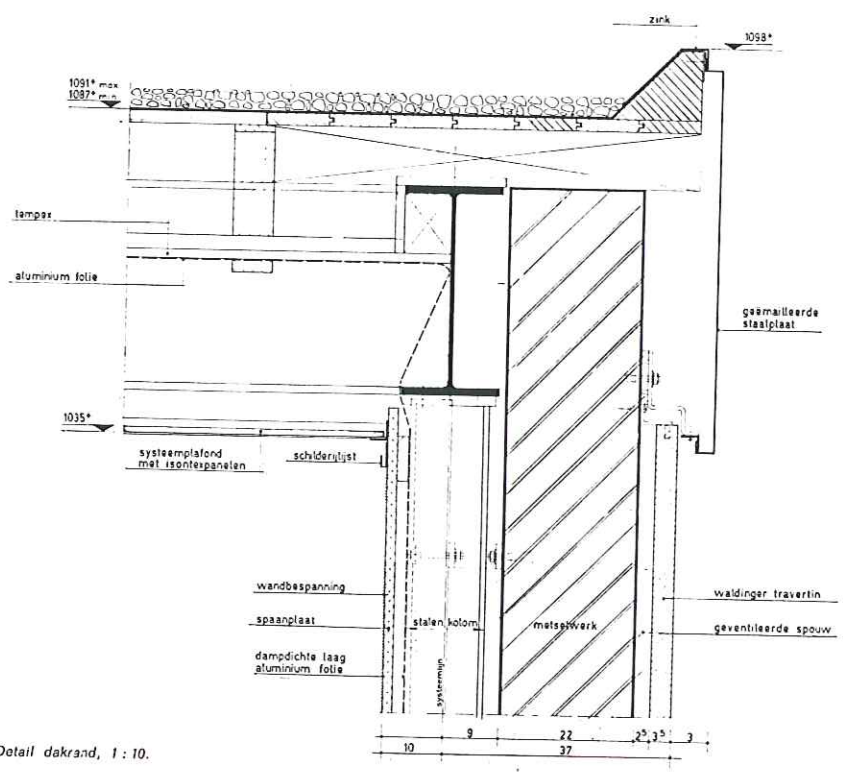
Detail vloerwand buiten ter plaatse van de pui, 1:10.

Tentoonstellingsgebouw bij het Haagse Gemeentemuseum

Detail dakrand ter plaatse van puien en bovenlichten, 1:10.

36 Detail dakrand, 1:10.

De inhoud van het gebouw is 14.200 m³, de totale oppervlakte bedraagt: 3.600 m², waarvan bestemd voor tentoonstellingen 1.800 m². Het totale door de gemeenteraad toegestaan bedrag bedroeg f 1.750.000. De kosten van de bouwkundige gedeelte beliepen f 950.000, of ± f 67/m²; die van de technische installatie f 450.000 of ± f 32/m². Het overige gedeelte van het krediet was bestemd voor stoffering, inrichting en kosten van voorbereiding en toezicht e.a.

Bouwkundig aannemer: Bataafse Aannemers-Maatschappij, 's-Gravenhage.
 Staalconstructies: Ir. Escher's constructiebedrijf, 's-Gravenhage.
 Elektrische inst.: fa. W. G. Scheeres, 's-Gravenhage.
 Luchtbehandeling: Gebr. Van Swaaij N.V., 's-Gravenhage.
 Aircond. Mij., 's-Gravenhage.
 Centrale verwarming: N.V. Centraleverwarming Industrie. Deerns en Westeringh, 's-Gravenhage.
 Natuursteen: N.V. Van Stokkum, Venlo.
 Schilderwerk: W. Theil, Wassenaar.
 Isontex plafondplaten: Zaanlandse Houthandelsmaatschappij, IJmuiden.
 Systeemplafonds: Verlichtingsindustrie „Geholland“, Haastrecht.
 T.L. ornamenten: idem.
 Glas en isolerend glas: fa. H. L. Zalme, 's-Gravenhage.
 Terrazzowerk: N.V. Granietwerken, 's-Gravenhage.
 Parketvloeren: Bruynzeel vloerenfabriek N.V., Zaandam.
 Emaille dak- en vloerranden: fa. Edy, Dierckx, 's-Gravenhage.
 Loodgieter: P. H. Frauenfelder, 's-Gravenhage.
 Glasdaken: N.V. Fabrick van glasdaken Gebrs. Brakel, Haarlem.